

Flaggdagshaldið hálfthundrað:

- Men í fyrstani vildi eingin røða

Tjóðskaparstríðið var í hæddini í 1947, tá ið Havnar Hornorkestrur við Ludvig Breckmann á odda tók stig til at halda Flaggdagin. Kortini var ikki so lætt at finna nakran røðara tey fyrstu árin

HERI EYSTURLÍÐ

Annars var hetta eitt sera baldrut tíðarskeið í Føroya søgu. Men høvdu ikki gloymt fólkatakvøðuna, ið varð hildin eitt hálvt ár frammanundan, og mangan kundi leika hart á ímillum tjóðskapar- og loysingar-menn øðrumegin, og sambandsmenn av tí gamla slagnum hinumegin.

Tað var um hetta mundið, at frøken Chor gav havnarbørnum botnkaraktar, dittaðu tey sær at tosa silt egna móðurmál innan skúlagátt. Tað var tá, at skemtað varð um legendariskan bygðalærara, at hann hevði fyrri at fara burtur í haga at steina tjöldur á Grækarismessu. Og tað var í hesum døgum, at Dimmalætting ferð eftir ferð í oddagreinum niðurgjordi »det såkaldte færøske nationalflag« (og ikki kundi droymt um at fagnað »nationalfluglens nakomst«).

Men hóast tógvið stríð kundi vera ímillum samband og sjálvsýri, vóru eingi hattiðarhald fyrri føroyska flagginum. Sjálvan Flaggdagin høvdu føroyingar jú havt líka síðani 1940, tá ið bretar lýstu Merkið alment føroyskt flagg at vera. Hans Andr. Djurhuus, Regin Dahl, Gunnar Dahl-Olsen o.a. yrkti Merkinum fagnaðarsangir. Men ongum varð komið til hugs at fara at halda henda dag við skrúðgongu, røðum, hornblástri oðl. Ikki fyrr enn heilsølu-maðurin og tónleikarin Ludvig Breckmann fór at streingja á til tess at fáa hetta upp í lag.

Eingin tordi

Ludvig Breckmann var í nevnd Havnar Hornorkestrurs í nærum ein mansaldr og mundi stjórna orkestrin-

um í okkurt um eitt manna-minni. Hann var loysingar-maður um ein háls og gav undir krignum út tíðarritið Tíman saman við Jóanessi Paturssyni, Einari Joensen o.ø. Hann bardist sum úlvur á skóg til tess at fáa upp í lag at fagna Merkinum á manssømiligan hátt.

Havnar Hornorkestrur og skótarnir tóku væl undir við hugskotinum um at halda Flaggdagin. Men tey fyrstu árin var øgliga strigið at finna onkran, ið vildi halga røðu.

Óli Breckmann heldur ikki, at nakrar rættliga tordi at røða Flaggdagin.

»Til dømis minnst eg, at torført kundi vera hjá pápa at fáa fatur í ávísun politikarum, hvørja ferð flaggdagurin nærkaðist, greiðir Óli íra.

Eisini minnst Óli tær óteljandi telefonsamrøður, ið máttu til, aðrenn fadrin-um eydnaðist at sannføra politikkararnar um, at Flaggdagurin átti at gjørst hálvur fridagur. Eitt árið kom so Ludvig Breckmann til hús og greiddi gleðibros-andi frá, at hann hevði verið og samráðst við skúlamynd-ugleikarnar: »Og í ár fáa skúlarir fri Flaggdagin!«

Petur stuðlaði

Petur Háberg sat í skúla-nevndini tá, og fóru teir báðir í felag at stríðast fyrri, at Flaggdagurin skuldi gerast fridagur. Longu í triati-árunum høvdu Petur Háberg og Ludvig Breckmann annars roynt seg á mentun-arøkinum, ta tíð teir gingu saman á studentaskeiði: Petur yrkti føroyska stud-entasangin »Tung eru tøk-ini«, og Ludvig gjørdi lagið. Eisini taldist Petur Háberg ímillum teirra, sum góvu út Tíman.

Skótalið Sigmunds Brestirsonar taldi ímillum leiðarar sínar í 40- og 50-árunum hópin av tjóðskaparhugaðum monnum, sum stríðast fyrri at vinna Merkinum 25. apríl sum serskildan tjóðardag. Sama galt KFUM. Skótar hjá KFUK og Frelsunarherinum vóru eisini við. Tí stóð ikki á frá tí fyrsta at manna eina fjølmenta skrúðgongu við 100-tals unglingum í einkennisbúnum, við Merkjum og skótafloggum, sum síðan savnaði mannjöld av áhoyrarum á Vaglinum til hornspæl, sang og røðu. Henda myndin er tikið í N. Finsensgøtu eitt av teim fyrstu regluliga flaggdagshaldunum, Niels Juel Arge meinar longu í 1947

Teir báðir gingu eisini á kroppin á landsstýrismonn-unum, so at ikki bara skúla-børn kundu fáa fri henda dag. At enda eydnaðist teimum at sannføra Lands-stýrið, og Flaggdagurin gjørdist hálvur fridagur. Óli Breckmann vil vera við, at hetta er hent undir tí sjálv-stýrslandsstýrinum í seksti-árunum.

Lúðrabláslararnir í Havni-mundu annars vera vanir við, at teir mangan noyð-ust at spæla, tá ið teir eftir røttum átu at verið til ar-

beiðis. Tónasmiðurin Gunnar Mikkelsen stjórnaði í mong ár Havnar Hornor-kestri. Hann greiddi á sinni frá í samrøðu, at eitt nú var Olavsøkvaftan ikki fridagur fyrr á døgum. So hann mátti altíð snikja seg av Posthús-inum og yvir á Vaglin/Undir Tinghúsið at spæla, tá ið Olavsøkan varð sett.

Virkið felag

Tað er ikki av tilvild, at júst Havnar Hornorkestrur tók stig til henda sið. Havnar Hornorkestrur var leingi eitt

tað virknasta tónleikafelag-ið í landinum. Í mun til aðr-ar musikkformar komu hornorkestrur og kór til land-ið lutfalsliga tíðliga (beint fyrri aldarskiptið). Til sam-anburð kann verða nevnd, at jazzorkestrið Goggan spældi fyrri fyrstu ferð í 1926, Tórshavnar Musikk-skúli fór undir virksemini sít í 1942, og poppbólkar komu ikki fyrr enn í 50-árunum.

Fleiri hornorkestrur vóru kring oyggjarnar longu tíð-iga í øldini, og fekk horn-tónleikurin tiskil rættliga

nógva ávirkan á føroyskt musikk- og mentunarlív, horn-tónleikur gjørdist ein væl størri partur av gerand-isdegnum hjá føroyingum, enn hann er í dag. Hetta var tendensurin í øllum førum fram til áttatiárin.

Men av tí, at Havnar Hornorkestrur helt til í høv-udsstaðnum, fekk orkestrið mestsum tann leiklutin, sum Føroya Symfoniorkestrur (stovnað 1983) hevur í dag; m.a. spældu teir fast, tá ið Kongur og aðrir prominent-ir gestur vóru og vitjaðu í Føroya. Havnar Hornor-kestrur hevur spelt í Havnar kirkju Jólamorgun líka síð-ani 1908. Fyrr á døgum spældu teir í torinum við opnum lúkum, so jólasálm-arnir hoyrdust um alla Havnina (ið ikki var so stór tá). Havnar Hornorkestrur gav saman við Havnar Sangfel-ag tónleikalívinum kring oyggjarnar íblásur og stuðul og var við til at leggja lunn-ar undir føroyskt tónleika-lív.

Áttu lívið í felagnum

Men hvørt felag má hava sínar idealistar. Í eini triati ár vóru Ludvig Breckmann og svágurin Thomas Pauli (Palli) Christiansen megin-æðrin í Havnar Hornor-kestri; Stjórnaði Ludvig, var Palli formaður og øvugt. Okkurt árið stjórnaðu bretsir venjarar.

Ludvig Breckmann og Palli Christiansen traðkaðu sínar musikalsku barna-skógvar í hornorkestrinum hjá Frelsunarherinum og mundu koma upp í Havnar Hornorkestrur onkuntíð und-ir krignum. Teir áttu lívið í felagnum og lögdu lunnar undir eitt heilt nýtt tíðar-skeið í føroyskari hornor-kestrusøgu, høvdu gott sam-band við mætasu bretsku hornorkestrini og fingi eisi-ni nakrar teir frægastu bretsku venjararnar henda-vegin.

Teimum báðum fyrri at takka gjørdist Havnar Horn-orkestrur í sekstiárunum eitt orkestrur, sum eftir føroysk-um viðurskiptum var sera høgum stóði. Sjálvt í dag, 30 ár seinni, eru upptøkurn-ar frá teirri tíðini nakrar tær bestu, ið eru við orkestrin-um.

Ludvig Breckmann doyði í november 1974, og Palli Christiansen í 1987. Síðani 1974 hevur Óve Olsen stjórnað Havnar Hornor-kestri flestu árin.

Ludvig Breckmann stjórna Hornorkestrinum síðst í 60' unum